

جلسه دهم: ایثار (قسمت اول)

فرق انفاق و ایثار

در قرآن داریم وقتی انفاق می کنید اسراف نکنید، «الَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا» (فرقان/ ۷۶) پس اسراف در انفاق جایز نیست. بنده خودم گرسنه بمانم پولم را به دیگری بدهم این طبق این آیه مذمت شده، وقتی زن و بچه‌ها احتیاج دارند، خودت احتیاج داری، وقتی انفاق می کنی اسراف نکن، بگذار آن‌ها بهره‌مند شوند آن‌ها مقدم‌اند. بین مردم هم معروف است می گویند چراغی که به خانه رواست به مسجد روا نیست.

امام صادق ۷ نشسته بود که فقیری آمد، حضرت کمکش کرد. فقیر دوم و سوم آمدند حضرت کمکشان کرد، فقیر چهارم که آمد حضرت فرمودند که ان شاء الله خدا به تو وسعت بدهد. یک کسی گفت: آقا به این هم کمک می کردی. حضرت فرمود: دیگر برای خانواده خودم است. این شرایط عادی است. در شرایط عادی من نیاز خانواده خودم را تأمین می کنم، یک مقداری هم به دیگران می دهم، اما بحث ایثار به طور کامل حوزه‌اش فرق می کند.

از آن طرف ما در ایثار می آییم می گوییم شما گرسنه بمان دیگری را سیر کن، حضرت زهراء ۳ سه روز با آب افطار کرد و نانی که برای خودشان بود به فقیر و مسکین و یتیم داد. چه طور می شود بین این‌ها جمع کرد؟ یک وقتی انسان به عنوان مثال پولی دارد، غذایی دارد خودش می خورد به دیگری هم می دهد این می شود انفاق، اما در بحث ایثار این است که یک لیوان آب هست یا من باید بخورم یا دیگری بخورد، این را من بدهم دیگری بخورد می شود ایثار. برای همین به طور کامل مرز ایثار و انفاق از هم جداست و هیچ ارتباطی باهم ندارند.

به عنوان مثال جان امام حسین ۷ در خطر است یک کسی می آید می ایستد جلو تا امام حسین ۷ حفظ بشود، یا امام باید تیر بخورد یا او، پس تیر می خورد تا امام سالم بماند، این می شود ایثار. به عبارت دیگر ایثار دادن همه چیز است آنچه که انسان دارد به دیگری می دهد و خودش ممکن است نداشته باشد. انفاق که گفتند اسراف نکنید در حالت عادی است. به طور طبیعی شما نباید همه چیز را بدهی و خودت چیزی در اختیار نباشد.

یکی از آیاتی که راجع به ایثار به صراحت سخن گفته آیه نهم سوره حشر است. وقتی که مهاجرین از مکه آمدند به مدینه تعدادشان زیاد بود، هیچ چیز هم با خودشان نیاوردند. فردی خانه خودش را داد به یک مهاجر خودش از خانه بیرون آمد. لباس‌های خودش را داد به مهاجرین این می شود ایثار. قرآن می فرماید که «يُؤْتِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ - آن‌ها (مهاجران) را بر خود مقدّم می دارند» مردم مدینه مهاجرین بر خودشان ترجیح دادند «وَلَوْ كَانَ مِنْهُمْ خَصَاصَةٌ - هر چند خودشان بسیار نیازمند باشند» این نکته‌ای است که باید به آن توجه شود که گاهی در بحث ایثار تقدم دیگران بر خودمان مطرح است، دیگران را بر خود ترجیح دادن است.

انواع ایثار

۱- **ایثار جان:** بالاتر از این چیزی نیست. مانند ایثار امیرالمؤمنین علی ۷ در آن شبی که جای پیامبر ۹ خوابید در حالی که ممکن بود ایشان را قطعه قطعه کنند. برای این ایثار بزرگ آیه ۲۰۷ سوره بقره نازل شد: «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ - بعضی از مردم، جان خود را به خاطر خشنودی خدا می فروشند».

این که امام علی ۷ فرمود: «الْإِيثارُ فَضِيلَةٌ» ایثار یک فضیلت است «الْإِيثارُ سَجِيَّةُ الْأَنْبَرَارِ» ایثار روش انسان های نیکو است. این جا اهمیت ایثار مشخص می شود. (غررالحکم؛ ۹۱۶۳ و ۹۱۵۳) در دفاع مقدس هم از این صحنه ها زیاد دیدیم. در عبور از میدان مین که احتمال زنده ماندن نیم درصد بود و در صحنه های مختلف دیگر.

۲- **ایثار مال:** ایثار مال همان است که در آیه ۷۲ سوره انفال می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَ هَاجَرُوا وَ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَ أَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». در قرآن بعضی جاها انفس مقدم بر اموال است، مانند: «إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ» (توبه/۱۱۱) اما در آیه ۲۷ سوره انفال اموال بر انفس مقدم است. در این آیه می فرماید: ایمان، هجرت و جهاد با مال و جان. جهاد با جان معلوم است اما جهاد با مال چیست؟ خدیجه کبری ۳ نمونه بارزی از ایثار با مال است. کسی این آن ثروت عظیم را در اختیار پیامبر ۶ قرار بدهد، بعد خودش در شعب ابیطالب از گرسنگی بیمار شده و از دنیا برود. خود و فرزند کوچکش حضرت زهرا ۳ روی خاک بخوابند. ایثار همان کاری است که خاندان امیرالمؤمنین ۷ سه شب انجام دادند و سوره سوره هل اتی در شأن آنان نازل شد.^۱ می فرماید: «وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ» خودشان نیاز داشتند اما اطعام کردند.

بعد کلید واژه اش این جاست: «إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَ لَا شُكُورًا - (و می گویند:) ما شما را به خاطر خدا اطعام می کنیم، و هیچ پاداش و سپاسی از شما نمی خواهیم». تشکر هم نمی خواهند، اگر خدا مطرح نکرده بود کسی هم در تاریخ متوجه این ایثار نمی شد. یکی از مصادیق ایثار مال همین است که اگر انسان نیازی در دیگری دید بیاید آن نیاز را تأمین کند. (حتی اگر خودش نیازمند باشد)

ایثار صفت خواص است

ایثار یک صفت عمومی نیست، صفت خواص است. یعنی اگر حضرت زهراء ۳ آن سه شب با نانی که خودش پخته بود افطار می کرد و این مسکین، یتیم و اسیر را رد می کرد؛ گناه نکرده بود. اما وقتی این را می دهد به مسکین و خودش با آب افطار می کند این می شود ایثار. این می شود ایثار مال که یکی بالاترین مصادیق ایثار محسوب می شود.

۱- شیعه و سنی نوشته اند هجده آیه این سوره درباره این خاندان است.